

2001'DE TÜRKİYE'DE SENDİKALARIN DURUMU VE MÜCADELECİ SENDİKACILIK

ŞÜKRÜ GÜNSİLİ

**Türkiye Motorlu Taşıtl İşçileri Sendikası
(TÜMTİS) Genel Örgütlenme Sekreteri**

Sendikalar açısından 2001 yılı üzerine çok şey yazıldı, çok şey söylendi. Sanırım bundan sonra da çok şey yazılacak ve söylenecektir. Sendikal alanla az çok ilgili kişi ve çevrelerin konu hakkında çok farklı değerlendirmelerine tanık olmaktadır. Sendikaların bugünkü noktaya geliş nedenleri, çıkarılması gereken sonuçlar ile çözüm önerileri üzerine ileri sürülen her görüş ve değerlendirme, aynı zamanda bir sendikal anlayışa karşılık gelmektedir. Farklı sendikal anlayışların gereği olan birçok farklı değerlendirmeye karşın, aşağı yukarı hemen herkesin üzerinde birleştiği bir nokta var ki, o da son on yılın sendikalar için kayıp yıllar olduğu gerçeğidir.

Sendikalar son on yılda sürekli bir güç ve itibar kaybı yaşadılar. Yılları kıyasladığımızda ise 2001 yılı en fazla kaybın yaşandığı yıl olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, yaşanan sürecin doğal bir sonucudur aslında.

Sendikalar güç ve itibar yitirirken, sendika üyesi işçiler başta olmak üzere bütün bir işçi sınıfı da hak ve kazanımlarından çok şey yitirdi. Onlarca yıllık zorlu kavgaların eseri olan ve kuşaktan kuşağa aktarılacak geliştirilen haklar hızla budanırken işsizlik ve yoksullaşma görülmedik boyutlara ulaştı.

Daha önceki mücadele ve girişimleri saymazsak, 50 küsur yıllık tarihi boyunca Türkiye'deki sendikacılık hareketi, sık sık müdahale ve engellemelerle karşılaştı, 12 Eylül'de olduğu gibi darbeciler eliyle kesintiye uğratıldı. Ancak her defasında (zaafılarını da bağrında taşıyarak) yükselen işçi hareketinin gücü ile yeniden toparlandı, güç ve etkinlik kazanarak toplumsal yaşamda kendince bir rol oynamayı sürdürdü.

Fazla gerilere gitmeye gerek yok. "Bahar Eylemleri" diye anılan 1989-90 yıllarında yükselen işçi hareketi bu bakımdan önemli bir örnektir. 12 Eylül darbesinin getirdiği yasaklamaları fiilen aşan, darbe öncesi hak ve kazanımların tümünü koparıp alamasa da büyük başarılarla imza atan "Bahar Eylemleri"nin üzerinden sadece on yıl geçmişti. Bu on yıllık dönemin son yıllarında yeni başarılar elde etmek bir yana, elde avuçta ne varsa hızla yitirildi, sendikalar, asli rolleri bakımından tam bir tükeniş girdabına sürüklendi. Bu durum nasıl açıklanabilir? Bu denli hızlı bir tükeniş hangi nedenlere bağlanabilir? Bu sorulara cevap aramadan önce, 2001 yılı tablosuna kısaca bir göz atmakta yarar var.

EN ÇOK ÜYE KAYBI 2001 YILINDA YAŞANDI

Sendikalar, 90'lı yılların başında yeni üyeler kazanıyor, nicel olarak büyüyorlardı. Ancak sonraki yıllarda bu durum tersine döndü. Büyüme yerini önce duraksamaya, sonra da küçülmeye bıraktı. Her yıl artan sayıda üye ve örgütlü işyeri kaybedildi. 2001 yılı bu bakımdan en kötü geçen yıl oldu. Kesin bir rakam söylenmemekle beraber, belki de 2001 yılında yaşanan üye kaybı son on yılın toplam kaybından fazladır.

Kesin rakamlardan söz edemiyoruz. Çünkü son yıllarda yaşanan kayıplarla ilgili olarak başvurulabilecek güvenilir herhangi bir kayıt mevcut değil. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nca yılda iki kez yayınlanan istatistikler hiçbir gerçeği yansıtmıyor. Sendikal işçi sayısında yaşanan erime kimsenin inkâr edemeyeceği bir olgu olarak ortada duruyorken, bakanlık kayıtları aksini, yani artışı gösteriyor. Sendikaların açıkladığı üye sayıları da bakanlığın kayıtları kadar gerçekdir. Baraj korkusu ile başvuru hayali üyelik ve açıklanan abartılı sayılar birçok espiye konu olmuştur. Bu gerçek, konfederasyon ile bağlı sendikaların yöneticilerinin ağzından sıkça dile getiriliyor, gayri resmi açıklamalarda ve sohbetlerde itiraf ediliyor. Bütün kayıtların, resmi açıklama ve iddiaların aksine bugün üç konfederasyona üye toplam işçi sayısı, kayıtlı işçi sayısının (kayıt dışı işçileri hesaba katmıyoruz) % 10'undan azdır.

1980'lerin sonları ile 90'ların başında yükselen işçi hareketinin yarattığı uygun ortam, örgütlenme faaliyetine de ivme kazandırmıştı. Yine DİSK'in sendikal yaşama yeniden katılması da bu faaliyeti canlandıran bir başka etken oldu.

90'lı yılların ortalarına kadar yer yer düşüşler ve kayıplar yaşansa da sendikal hareket gelişmesini sürdürdü. 1995 kamu işyerleri grevleri, bu gelişme seyrinin doruğuydu. Bu tarih aynı zamanda sendikalar açısından bir durgunluk ve giderek güç ve etki yitirme sürecinin de bir başlangıcı kabul edilebilir.

Uluslararası tekeli sermayenin dünyayı yeniden yapılandırma planlarının bir gereği olarak dayatılan "İstikrar Tedbirleri", işçi sınıfının örgütlülüğüne, bütün hak ve kazanımlarına karşı açılmış tarihin en kapsamlı saldırısıydı. Sendikacılar, bu saldırıya karşı durmak yerine, büyük patronlar ve hükümetleriyle kol kola girip; "Ülkemizin yararına olacaksa her türlü fedakârlığa hazırız" diyerek "İstikrar Tedbirleri"ne destek çıktılar. Özelleştirme uygulamalarına; "Bizim de fikrimiz alınsın" önerisiyle ortak oldular. Çünkü karşı çıkacak doğru bir perspektif ve gerekli donanımdan yoksun bir sendikacılığın temsilcileriydiler.

Özelleştirilen işletmeler sendikasılaştırıldı, işçi kıyımına gidildi. İrili ufaklı birçok işletme ve işyerinde uygulamaya sokulan taşeronluk aynı sonucu getirdi. İşçiler işlerini ya da TİS ile güvence altına alınan haklarını yitirirken, sendikalar üye ve güç kaybı yaşadılar, küçüldüler.

Kamu işletmelerinde bu gelişmeler yaşanırken, özel sektördeki saldırılar daha acımasızca gündeme geldi. Sendikalaşma oranının zaten oldukça düşük olduğu ve belli başlı büyük işletmelerin dışında neredeyse orta ve küçük işletmelerin tümünün sendikası olmadığı özel sektörde son yıllar, sendikalaşmanın hızla tasfiye edildiği yıllar olurken, ekonomik kriz bulunmaz bir fırsat olarak değerlendirildi ve en ağır darbe 2001 yılında indirildi. 2001 yılında 1.5 milyon işçinin işten çıkarıldığı yetkililerce açıklanıyor. İşten çıkarılanların önemli bir bölümünü sendikalı işçiler oluşturuyor.

GREVLER AÇISINDAN 2001

Yukarıda da ifade ettiğim gibi, 90'lı yıllar boyunca uygulanan grev kararı, greve katılan işçi sayısı ile grevde kaybedilen işgünü sayısı bakımından 1995 yılı doruktur. Yaşanan krizin ardından uygulamaya sokulan 5 Nisan kararlarına tepki gösteren işçiler, ekonomik kayıplarını gidermeyi amaçlayan taleplerle Kamu TİS sürecine girdiler. İşçilerin duyarlılığını istedikleri noktaya geriletemeyen konfederasyon ve sendika yöneticileri, uyuşmazlığı greve taşımak zorunda kaldılar. 1995 grevlerinde 5 milyon işgünü kaybı yaşandı. 1995'ten sonraki yıllar, grev sayısının, greve katılan işçi sayısı ile kaybedilen işgünü sayısının sürekli düştüğü yıllar oldu. 2000 yılında kısmi bir artış görüldüyse de, belli başlı grevler, Bakanlar Kurulu'nun erteleme kararları ile son buldu. Gerek belediye grevleri ve gerekse lastik grevleri, "ulusal güvenlik" açısından sakıncalı bulunarak sona erdirildi. Sendikal mücadelenin en etkili ve olmazsa olmaz aracı olan grev hakkı, patronların çıkarları ulusal güvenlikle eşdeğerde görülerek açıkça çiğnendi. Böylece sonraki TİS uyuşmazlıkları için; "grevlere izin verilmeyecek" mesajı veriliyordu. 2001 yılındaki cam grevi işte bu mesajın(aslında tehdit demek daha uygun olur) gereği olarak ertelendi.

2001 yılı grevler bakımından son yılların en zayıf yılı oldu. Bakanlar Kurulu'nun erteleyerek fiilen bitirdiği cam grevinin dışında, Belediye-İş Sendikası'nın Bursa Belediyesi, Genel-İş Sendikası'nın Gemlik Belediyesi, DİSK Tekstil'in Toprak İplik, Selüloz-İş'in Baysalman, Kristal-İş'in tuğla, Basın-İş'in Reslan Etiket grevleri sayılabilir. Ancak saymadıklarımız da dahil, 2001 yılında yaşanan grevler, önemli bir işçi kitlesini kapsayan grevler değildi. Üstelik bazı grevlere hiç işçi katılmadı, yetkinin düşmemesi amacıyla sürdürülen bu grevlerin hiçbirinde herhangi bir sonuç alınamadı. İşçilerin katılımı ile süren Toprak İplik, Baysalman gibi bazı grevler ise kayıplarla sonuçlanan grevler oldu.

Oysa 2001 yılı, ekonomik ve sendikal hakların en ağır darbeler yediği bir yıldır. Büyük patronlar ve hükümet, ekonomik krizi bulunmaz bir fırsat olarak değerlendirdiler. Öteden beri göz diktikleri hakları tırpanlamak için bundan daha iyi bir fırsat, hedeflerine varmak için bundan daha iyi bir ortam olamazdı. İşçilere "kırk katır mı, kırk satır mı?" dayatıldığı 2001 yılında, grev silahına gerektiği gibi başvurulamadı. Aslında sendika bürokratlarının hükümet ve patronlarla el ele vererek grev silahının namlusunu işçilere çevirdiği bir yıl oldu 2001. Hükümet ve patronlar, "ya dayatmalarımızı kabul eder ya da işsiz kalırsınız" şeklinde tehditler savururken, sendika bürokratları da, "Bu krizde grev mi olur? İşsiz kalmadığınıza şükür etmelisiniz!" diyerek dayatmaları işçilere kabul ettirmek üzere, greve çıkmanın tehlikeye atılmak olacağını anlattılar. 1997 ile 1999 TİS'lerinde aynı öcü masallarını anlatan ve geçmiş

haklardan önemli tavizler vererek TİS'leri masada bitirenler, nihayet grevi, işverenlerin değil, işçilerin korkması gereken bir silah haline getirdiler.

TİS'LERİN EN ÇOK İHLAL EDİLDİĞİ YIL

Silahsızlandırılan bir ordu savaşamaz. Silahsızlandırılmış, savaş yeteneği dumura uğratılmış bir ordu, taarruzları püskürtemez. Sadece haklı olmak kazanmak için asla yetmez. Bunun için gerekli güç ve donanımına sahip olmak temel koşuldur.

Önceki yılları geçelim, özellikle son yıllarda, greve çıkmadan (yani kazasız, belâsız!) TİS bağitlemeyi zafer diye empoze eden, yeni kazanımlardan söz edemeyen, az kaybı büyük bir başarı diye yutturmaya çalışan sendikacılar taifesi ile, grevleri yasaklayan, olmadı, her türlü hile ve hukuksuzluğa, daha da ileri giderek zor ve şiddete başvuran patronlar ve hükümet kol kola, "grev, direniş, gösteri vb. eylemlerle hiçbir şey elde edilemez!" fikrini bütün topluma hakim kılmada epeyce yol aldılar.

Grev başta olmak üzere, mücadele araçları fiilen işlevsizleştirmiş, yaptırım yeteneği zaafa uğratılmış sendikal örgütlerin, yeni haklar kazanacak tarzda varlık göstermesi bir yana, mevcut hak ve kazanımları koruması da mümkün olamaz. 2001 yılı, bu bakımdan sayısız örneklerle doludur.

Kamu sözleşmeleri için IMF'ye verilen niyet mektubu taahhütleri dayatıldı. Önceki dönemde eşel-mobil sistemi ve "öngörülen" enflasyon oranını TİS masasına getiren hükümet bu kez, gerçekleşen enflasyonun %80 oranındaki ücret artışını sendikalara kabul ettirdi. Önceki dönemde, öngörülen enflasyon ile gerçekleşen enflasyon arasındaki fark, işçilerin satın alma gücünü önemli ölçüde geriletirken, 2001 yılı TİS'leri de her altı aylık dilimde enflasyonun % 20'si kadar gerilettiler.

Bu durum sadece kamu işyerleri ile sınırlı kalmadı, hükümet özel sektör TİS'lerine de açıkça müdahale ederek, "istikrar programı"nın etkileyecek oranda ücret artışlarına izin vermedi. Bu dayatma ve müdahaleler, sendikaların "Serbest Toplu Pazarlık Hakkı" diye tanımlanan en temel işlevlerinden birini ortadan kaldırdı. Yine özel sektör işletmelerinin bir çoğunda, "kapsam dışı personel" sayısı, sendikalı işçi sayısını aştığından sendikalar yetki sorunu yaşamaya başladılar. Gerek yetki problemi ve gerekse işletmelerde yaygın bir hal alan taşeronlaştırma sonucu bu işletmelerde sendikaların varlığı patronların "iyi niyet"lerine kalmıştı. Dolayısıyla, güce dayanmayan, karşı tarafın "iyi niyeti" ile belirlenmiş bir çerçeveye içine hapsedilen sendikaların, asgari düzeyde bir TİS mücadelesi vermesi olanaklı olabilir mi? Elbette ki, şeklen yapılmış bir TİS ile üyelerin hak ve çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi mümkün değildi. Böylesi olumsuz koşullarda, uluslararası sermaye, büyük patronlar ve hükümet üçlüsünün ağır kuşatması altında bağitlanan gerek kamu ve gerekse özel sektör TİS'leri, hem ekonomik haklar, hem de idari ve sosyal haklar bakımından işçilerden çok şey götürdü. Esnek çalışma yaygınlaştırıldı, servis hakkı, fazla mesai ücreti, yıllık ücretli izinler, ikramiye ve diğer bir dizi sosyal hak ve kazanım gasp edildi ya da budandı.

TİS, işçilerin hak ve çıkarlarını koruyan ve geliştiren bir akittir. Bu bakımdan iyi bir TİS bağitlemek elbette önemlidir ve sendikaların temel varlık sebebidir. Ancak görev, yalnızca iyi bir TİS bağitlemekle bitmez. Daha da önemlisi, bağitlanan bir TİS hakkıyla uygulanır ve kapsadığı işçiler bu haklardan sonuna kadar yararlanırsa bir değeri vardır. 2001 yılında, her bakımdan kötü ve işçilerin hak ve çıkarlarını gerileyen TİS'ler imzalandı. Daha da kötüsü, hak gaspları akitlerine dönüşen bu TİS'ler kriz başta olmak üzere birçok gerekçeye sığınarak çiğnendi, sıkça ihlal edildi. Krizi, daha büyük vurgunlar için iyi bir fırsat olarak değerlendiren büyük patronlar ve hükümet, kapı önüne koydukları yüz binlerce işçinin TİS'ten yararlanma hakkını fiilen ortadan kaldırdılar. Aşağı yukarı bütün sektörlerde uygulamaya sokulan ücretsiz izin, aynı sonucu yarattı. Dönem ücret artışları uygulanmayarak gasp edildi. Metal, havacılık, gıda, tekstil başta olmak üzere birçok işkolunda belirlenen ücret artışlarının aşağıya çekilmesine, ücret ve maaşların zamanında ödenmemesi ve ikramiyelerin ertelenmesine, bir dizi hakkın çiğnenerek TİS'lerin rafa kaldırılmasına imzalanan protokollerle resmiyet kazandırıldı. Daha da sayabileceğimiz birçok hak gaspının yaşanmasında, zaman zaman uzlaşmacı tutumları, çoğu zaman da açık veya gizli ihanetleriyle patronlara ve işçi düşmanı hükümete en büyük desteği sunan sendika bürokratları, üye işçilerin bu yıkıma sürülmesini engellemek için parmaklarını kıpırdatmazken, "reel sektörü kurtarma" sloganı ile patronların hizmetine koşular, üyelerin ekmeğinden kesilen aidatlarla patronları "kurtaracak" fonlar oluşturmaya kalktılar.

ÖRGÜTLENME ÇALIŞMASI VE SENDİKALARIN TUTUMU

Ülkemiz sendikal hareketinin tarihi, ihanetlerle doludur. Sendikal harekete damgasını vuran sınıf işbirlikçi düzen sendikacılığının temsilcileri, üyeleri başta olmak üzere işçi sınıfına ve emekçi güçlere hiçbir zaman asgari düzeyde güven veremediler. İşçi sınıfı ve sendikal hareketin uluslararası ve ulusal düzeyde yükselişinin eseri olan tarihsel kazanımlar, işbirlikçi sarı sendikacılığa rağmen kazanılmıştır. Bu kazanımlar, aynı zamanda bu sendikacılığın gerçek niteliğinin açıkça görülmesini de bir bakıma engellemiştir.

Saldırıların, işçi sınıfı ve emekçilerin bütün tarihsel kazanımlarını tasfiye etmek üzere doruğa çıktığı son yıllar, aynı zamanda bu kesimin gerçek niteliğinin de hızla açığa çıktığı yıllar olmuştur. İşlerin az çok yolunda gittiği koşullarda "suret-i haktan" görünmek pek de güç değildir. Asıl zor günde maskeler iner, kimin dost kimin düşman olduğu ortaya çıkar.

Uzlaşma, işbirliği ve ihanet, tarih boyunca sendika bürokrasinin yol arkadaşı oldu. Olağan koşullarda bu karakterlerini işçilerden gizlemeyi az çok başaran ülkemiz sendika bürokratları, düzenin ve sermayenin bugünkü ihtiyaçları gereği artık rollerini daha açık oynamak zorundalar. Son yıllarda, her biri başlı başına skandal sayılacak satış sözleşmeleri, patronlar ve hükümetlerle çirkin pazarlıklar ve ihanet anlaşmaları, işte bu durumun kaçınılmaz bir sonucudur sadece.

Yaşanan bu olumsuz gelişmeler, sendika bürokratlarının şahsında sendikalara duyulan güvensizliği daha da büyütüştür. Bu gerçekliğe rağmen, işçilerin sendikalaşma isteği ve girişimi bitirilememiş, yer yer ileri işçilerin teşvikiyle sendikalaşma çabası sürekli canlı kalmıştır. Asli görevi işçileri örgütlemek olan sendikacılar, (istisnaları saymazsak) bu görevlerini asgari düzeyde yerine getirmek için en küçük bir çaba göstermezken, sendikalaşmak üzere kapılarına gelen işçilere bile gerekli ilgiyi göstermemektedirler.

İşçiler, her geçen gün ağırlaşan çalışma koşulları ile her türlü haktan yoksun azgın sömürüye karşı çareyi örgütlenmede arıyorlar. "En kötü sendika patrandan iyidir" diyerek sendikalaşma mücadelesi veriyorlar. Sendikaya üye olmakla "yasadışı örgüt"e üye olmanın neredeyse eş değerde görüldüğü, böyle bir "suç"u işlemeye kalkanın en hafifinden işten atılmakla cezalandırıldığı, itiraz ettiğinde ise polis copu, gözaltı ve mahkemelerle tanıştığı, kimi zaman patronların sopalı hatta silahlı militanlarının saldırılarına hedef olduğu ve bütün bunların olağan bir hal aldığı koşullarda bile sendikalaşma mücadelesi durdurulmadı.

Üstelik işçiler sendikalaşmakla sadece işten atılmayı göze almıyor, aynı zamanda işten atma yaşandığında direnişe çıkarak yukarıda saydığım saldırıların yanı sıra bazen aylarca süren açlık ve yokluğa da göğüs geriyorlar. Her yıl ülkemizin değişik bölgelerinde ve birçok işyerinde ve işletmede yaşanan onlarca direniş bu bakımdan örnektir.

Saldırıların önceki yılları kat be kat aştığı, kriz bahane edilerek 1.5 milyon işçinin kapı önüne konduğu, ücret ve çalışma koşullarına bakılmaksızın çalışıyor olmanın ayrıcalık gibi gösterilmek istendiği 2001 yılında bile birçok direnişe tanık oluyoruz. Bunlardan; Aktif Dağıtım, Gökteaş, Aymasan, Cihan Deri, Beşer Otomotiv, Ditaş, Ersin Nakış, Tezcan Galvaniz, Sümerbank, Pirelli gibi birkaç direnişi sayabiliriz. Elbette ki, 2001 yılında yaşanan işçi direnişleri yalnızca saydıklarımızdan ibaret değildir. Üstelik, başkaca birçok işyerinde sendikalaştıkları için işten çıkarılan ve direnişe geçmek isteyen işçiler, üye oldukları sendikaların engellemelerinden dolayı direnişe çıkamamışlardır. Bu engellemeler bazen; "Direnişle bir şey elde edilemez" denilerek, bazen de "Bizim tarihimizde sokak sendikacılığı yoktur" deme utanmazlığıyla yapılmıştır.

Gerçekleşen direnişlerin çoğu, "sendikalı olarak işe dönme" talebiyle başlamış ancak maalesef bir çoğunda bu talep gerçekleşmemiştir. Ancak altını çizerek belirtmek gerekir ki, herhangi bir direnişin bu bakımdan başarısızlıkla sonuçlanmasından asla direnişe katılan işçiler sorumlu tutulamaz. Başarısızlığa yol açan belli başlı etmenlere bakarsak, sorumlular daha iyi anlaşılır.

Birkaç istisna dışında sendika yöneticileri, işçilerin direniş fikrini ta başından beri kırmaya çalışır, böylesi bir "belâ"ya bulaşmamak için her yolu denerler. Yine de önleyemediklerinde, saldırıları püskürtmek ve mücadeleyi başarıya ulaştırmak üzere direnişin başına geçmek yerine, "belâ"dan uzak dururlar.

Astronomik ücretleri, yüksek harcırahları, pahalı seyahat ve konaklama ile ekstra ve temsil giderleri, otel vb. işletmeciliği gibi her tür savurganlık için sendikanın olanaklarını babalarının malı gibi hovardaca çarçur edenler, iş direnişçi veya grevci işçiye maddi destek sunmaya gelince, tam bir ikiyüzlülükle yasa veya tüzük engeline sığınır, direnişçileri açlık ve yoklukla başbaşa bırakırlar.

Konfederasyon yönetimleri, üye sendikaların yaşadıkları direniş ve grevlere, kendileriyle hiçbir ilgisi yokmuşçasına uzak ve ilgisiz kalıyorlar. Son derece zayıf olan maddi ve manevi dayanışma son yıllarda tamamen bitirildi. Aynı durum sendikalar arası destek ve dayanışma açısından da söylenebilir. Bu duygu üyeler arasında da zayıflatıldı direnişler ve direnişçiler yalnızlığa terk edildi. Sayısız zorluklar ve baskılarla kuşatmaya alınmış işçiler, bunca ağır koşullara karşın bazen aylarca süren kavgaların sonunda dağılmak zorunda kalırlar. İstenen budur zaten. Böylece direnişi başarısızlığa mahkûm eden mücadele kaçkını yöneticiler; "İşçiler dağıldı, biz ne yapabiliriz?" diyerek kendilerini temize çıkarırlar.

Az veya çok kazanımlarla sonuçlanan direniş örnekleri varsa da çoğunluk kabaca özetlemeye çalıştığımız sebeplerle başarısızlıkla sonuçlanıyor. Başarı için işçilerin sağlam duruşu kuşkusuz çok önemlidir ancak bunun için sağlam bir örgütlülük yaratmak, gerekli olanakları sunmak ve kararlı bir tutumla işçilere güven vermek sendika yöneticilerinin asli görevidir. Bu görev ve sorumluluklar asgari düzeyde yerine getirilemediği zaman mücadelenin başarıya ulaşması zaten beklenemez.

İşçiler bu olumsuz tabloyu ve bu durumun kaçınılmaz sonucu olarak başarısızlıkla biten sendikalaşma girişimleri ve direnişleri gördükleri halde sendikalaşma mücadelesi tamamen engellenemiyor, işçiler, birçok riski göze alarak sendikalaşma çabalarından vazgeçmiyorlar.

Sermayenin son on yıllık sürece yayılan azgın saldırıları, sendikaları güç bakımından olduğu gibi etki ve itibar bakımından da tam bir tükeniş noktasına getirmiştir. Unutmamak gerekir ki bu tükeniş, işçi sınıfı ve emek hareketinin mücadele isteğinin değil düzen sendikacılığının tükenişidir. İşbirlikçi sarı sendikacılık çizgisinin uygulayıcısı sendika bürokratları, başına çöreklandıkları konfederasyon ve sendikaları yıkım noktasına getirmekle çizgilerinin iflasını da göstermiş oldular. Saldırlara karşı işçi sınıfını savunmasız bırakan, mücadeleyi düzenin sınırları içine hapsedmek üzere dalga kıran rolü oynayan bu sendikal anlayış, işçi sınıfı ve emek hareketinde büyük tahribatlar yarattı. İşçi sınıfı hareketi içinde sermayenin dayanağı olan bu güçler, yarattıkları tahribatla sermayenin amacına ulaşmasını için büyük hizmetler sundular. Cepheden ve cephe gerisinden gelen bunca ağır saldırılara rağmen, işçi sınıfı ve emekçiler teslim alınamadı, sermaye, emekçileri tamamen ezme amacına ulaşamadı.

Ülkeyi uluslararası sermayenin açık talanına açacak olan IMF programının uygulanabilmesi için emek hareketinin ezilmesi şart. Egemenler ve sendika bürokratları elele verdikleri halde IMF programına karşı emekçilerin mücadelesini bastıramadılar. Üstelik her şeyin kötüye gittiği, bu işin bittiği havası yayılmaya çalışıldığı bir dönemde, alternatif bir programın ortaya çıkması ve birçok ilde kitlesel eylemlerin yaşanması bu işin öyle sanıldığı kadar kolay olmayacağını gösterdi.

İşbirlikçi sarı sendikacılığın uygulayıcıları, tarihsel ihanet rollerini dönemin ihtiyaçlarına uygun bir tarzda oynamakta hiçbir zaman geri durmadılar. Oynadıkları bu rolle sendikal örgütlülüğe ve sınıf hareketine büyük zararlar verdiler ve sermayenin işini her dönem kolaylaştırdılar. Ama kabul etmek gerekir ki, bürokratlar bu rollerini hiçbir zaman istedikleri gibi rahat oynayamadılar. Hemen her dönem az veya çok bir dirençle karşılaştılar, kendilerini sınırlayan tepkiler aldılar. Eğer öyle olmasaydı belki bugün sendikalardan, saldırılara karşı zayıf veya güçlü bir mücadeleden söz etmek olanaklı olmayabilirdi.

Sermaye, bütün saldırılarına karşın işçi sınıfını teslim alamadığı gibi düzen sendikacıları da işçilere her zaman her şeyi kabul ettiremediler, kendilerine tam bir boyun eğişi başaramadılar. Yine kendilerine bağlı bütün sendikaları ve şubeleri istedikleri çizgiye getiremediler, sınıf işbirlikçi çizgide bir irade birliği oluşturamadılar. Yani tam istedikleri gibi at oynatamadılar. Her zaman ileri bir işçi grubu ile bazı sendikalar ve şubelerde sınıf sendikacılığı veya mücadeleciler bir sendikal çizgide duruş sergileyen güçlerin direnciyle karşılaştılar. Bazen bu gücün zorlaması, bazen de bu gücün kendilerini aşma riskini görerek geri çekildiler, hareketin kontrolünü kaybetmemek için kerhen de olsa grev, miting, yürüyüş vb. eylem kararları almak ve bu eylemlere katılmak zorunda kaldılar. Ancak ilgili herkes tanıktır ki, ilk fırsatta mücadeleyi sabote etmek ve etkisizleştirerek sonuç almasını engellemek için çalıştılar.

Mücadeleci ileri işçi kuşağı ile bazı sendikaların ve çoğunlukla şubelerin yönetimlerinde bazen zayıf bazen etkili olarak varlık gösteren bu mücadele dinamiği ile ötekiler arasında mücadele hiçbir zaman durmadı. Gerek uluslararası tekeli sermaye ile ve gerekse onların ülkemizdeki işbirlikçisi büyük sermaye sahiplerinin çıkarlarının koruyucusu hükümetlerin amaçlarına varmak için uyguladıkları her türlü hukuksuzluk ve zorbalık ile bu emek düşmanı güçlerin amaçlarına ulaşmalarını kolaylaştırmak üzere işçi sınıfı ve diğer emekçi katmanların direncini kırmak, oluşturdukları engelleri temizleyerek yolu açmak üzere görevlendirilmiş ihanetçi sarı sendikacı çetesinin olağanüstü çabalarına rağmen istedikleri dikensiz gül bahçesini yaratamamalarında sözünü ettiğimiz mücadeleci güçlerin çabası ve direncinin tayin edici rol oynadığını bilmek durumundayız.

Yaşanan bunca kayba ve gerilemeye rağmen, "Hayır daha her şey bitmedi, aksine kazanmak şimdi her zamankinden çok daha olanaklı, işte bu yüzden asıl şimdi başlayacak" demek abartı değildir ve bunu diyebiliyorsak eğer, her tür saldırıya ve ihanete direnen güçlerin varlığı ve mücadelesi sayesinde. Yani sermayenin vahşi saldırılarına, sendika bürokrasisinin iğrenç oyunları ve ihanetlerine karşı, işçi hareketi ve sendikalarda mücadeleyi sürdürenlerin, sermayenin emekçilere ve bütün insanlığa karanlık bir dünyadan başka bir şey veremeyeceği gerçeğinin bilinciyle emeğin sömürsüz aydınlık dünyası için dövüşenlerin çabaları boşa gitmemiştir. Bu güçler, ihanetçilerin sınıf hareketi ve sendikalar üzerindeki tahakkümünü kırarak sendikaları işçi sınıfının gerçek mücadele örgütleri olarak yeniden örgütleyecek güç ve inisiyatif yakalayamadılar ancak bu dinamikleri hep diri tuttular, temellerini genişletecek bir rol oynadılar. Bu durum ağırlıklı olarak Türk-İş'le ilgili olmakla beraber, diğer konfederasyonların çok farklı olduğu söylenemez.

Eleştirilebilecek yanlarına karşın KESK, işçi konfederasyonlarında varlığını sürdüren bu mücadeleci potansiyelle birleşebilecek önemli bir dinamiktir. Bu yönde atılacak ortak adımlar, sürece daha etkin müdahale olanaklarını arttıracaktır

Yine uygulanan IMF programı tarım ve hayvancılıkla geçinen üretici köylüyü her gün biraz daha yıkıma uğrattı. Yaşanan yıkım üretici köylülüğün geniş kesimlerini hükümet ve IMF karşıtı bir pozisyon almaya zorladı.

Sistemin en muhafazakâr dayanağı olan esnaf, uygulanan politikaların sonucu olarak yaşanan krizle büyük bir darbe yedi, sokaklara dökülen esnafın hareketi kontrol altına alınsa da IMF karşıtlığı bitirilemedi.

Bir çok meslekten emekçiler, izlenen ekonomik politikardan büyük zararlar gördü, bazen mesleki örgütleri ile sınırlı tepkiler gösterirken, bazen işçi ve diğer emekçilerin eylemlerine katıldılar.

Saydığımız bütün bu kesimler, uluslararası sermayenin, ülkenin kaymağını yiyen yerli büyük patronların ve hükümetin saldırılarına karşı durabilecek geniş bir mücadele potansiyeli oluşturuyor. Bu kesimlerin önemli bir bölümü, Emek Platformu içinde yer almaktadır. Bu aslında büyük bir olanak, saldırıları yerle bir etmek için bulunmaz bir fırsattır. Tutarlı ve kararlı bir tutum sergilemesi halinde Emek Platformu'nun milyonları harekete geçirmesi hiç de güç olmayacaktır. Böylesi muazzam bir gücün karşısında hangi hükümet, hangi emperyalist güç ve işbirlikçi hain durabilir? Sorun, bu gücün gerektiği gibi bütünleşememesi, sonuç alıcı bir çizgide hareket edememesindedir. Emek Platformu'nda Türk-İş'in ve ihanetçi sendika ağalarının hakimiyeti, mücadeleyi geriletken ve zaafa uğratan bir rol oynuyor. Bu hakimiyet kırılmadıkça, işçi sınıfı ve emek hareketi ihanet şebekelerinden temizlenmedikçe, hareketin dağınıklıktan kurtulması, hedefine emin adımlarla yürümesi hep engellenecektir.

Düzen sendikacılığı sermayenin çıkarları doğrultusunda oynayabileceği rolü oynamış ve oyunun son perdesine gelinmiştir. Bu çizgide yürümek isteyen sendikaların bundan öte gidebilecekleri bir yol yoktur. İleri işçiler başta olmak üzere geniş işçi yığınları can çekişmekte olan bu bürokratik aygıtlardan artık kurtulmak istiyorlar. Kurtulma isteği sendikasızlığı tercih şeklinde anlaşılmalıdır. İşçiler kendilerine ait mücadele örgütleri, kendi çıkarları için dövüşen sendikalar istiyorlar. İşçi sınıfının ana gövdesi sınıf sendikacılığı fikri etrafında birleşmiş olmasa da mücadeleci bir sendikacılık isteği geniş kesimlerin üzerinde birleştiği bir istektir.

Sendikaların, işçilerin öz sınıf ve mücadele örgütleri olarak yeniden inşa ihtiyacı her geçen gün büyüyen bir ihtiyaçtır. Bütün saldırıların püskürtülmesi, ülkenin emperyalist talandan kurtarılması bu ihtiyaç karşılanabildiği oranda olanaklıdır.

Mücadeleci bir sendikal hareketin yaratılması, sadece ihtiyaç değil, aynı zamanda her zamankinden çok daha olanaklıdır. Mevcut sendikalarda varlığını sürdüren küçümsenemeyecek bir potansiyel, böylesi bir hareketin en önemli dayanağı olarak mücadele ediyor. Hareket bu gücün etrafında örülebilir. Bunun olabilmesi için en başta bu güce, yani sınıfın sendikacıları ile mücadeleci sendikacılara, ileri işçilere büyük görevler düşüyor.

Darlığa, sekterizme ve umutsuzluğa izin vermeden, kararlıca öne atılmak, bu gücün geniş işçi yığınları ile birleşmesini hızlandıracak, hareket içinde var olan itibar ve etkisini arttıracaktır. Geniş işçi yığınlarıyla birleşmek üzere her imkan değerlendirilirken, ihanetçilerle gerektiği yer ve zamanda ve uygun tarzda hesaplaşmak ertelenemez bir görev olarak görülmelidir.

İşbirlikçi sarı sendikacılığın "siyaset üstü" sendikacılık iddiasıyla sınıfa siyaseti yasaklayarak ülke yönetimini koşulsuz sermayeye teslim etmesine cepheden karşı durma ve sınıf mücadelesi fikrini sınıfın iktidar fikrine bağlayan bir sendikacılığı savunmada utangaçlığa ve çekingenliğe düşülmemelidir.

Sendikal mücadele, sendika yöneticileri ile patronlar veya hükümet arasında sürdürülen bir mücadeleye indirgenemez. O, geniş işçi yığınları ile öteki güçler arasında bir mücadele olarak görüldüğü ve bu amaçla geniş işçi yığınları harekete geçirilebildiği oranda başarı ve ilerleme sağlanabilir.

İşçi sınıfı diğer emekçi katmanlarla birleşemediği sürece davasını ilerletemez. Yine diğer geniş emekçi yığınlarla birleşmesinin önkoşulu onların taleplerine sahip çıkmaktır. Mücadeleci sendikacılar ve ileri işçiler, bütün mücadele güç ve dinamiklerini iyi görmeli, onları ortak talepler etrafında ve mücadeleci bir çizgide birleştirecek bir perspektif ve sorumlulukla hareket etmek durumundadır.

Bir kez daha belirtmek gerekirse, karamsarlığa düşülecek zaman değildir. Bırakalım sendika bürokratları bu işin bittiğini söyleyedursunlar. Onlar aslında kendi bitişlerini itiraf ediyorlar. Saldırıların azgınlaşması her zaman boyun eğişe yol açmaz, karşı bir direnci arttırır, mücadele dinamiklerini çoğaltır, olanakları genişletir. Bugün böylesi bir gelişmenin yaşandığını iyi görmek ve iyi değerlendirmek gerekir.

Kim ne derse desin, sadece ülkemizde değil bütün dünyada böylesi bir süreç yaşanıyor. Antiemperyalizm fikri ve sömürsüz bir dünya isteği büyüyor, halklar ve emekçiler yeniden bir silkiniş sürecinde ilerliyorlar. İşçi sınıfı tarihsel belleğini yeniden yokluyor, karanlığa itilmiş deneyimlerini yeniden gün ışığına çıkarıyor. "İdeolojiler öldü" yalanına karşı sınıf ideolojisi etrafında örgütlenme ve sendikalarını mücadeleci bir çizgide yeniden örgütlenme çabası artıyor.

Dünya, emek ile sermaye arasında yeni bir tarihsel hesaplaşmaya tanıklık edecek dönemece girmiştir. Bütün araç ve silahları bu yeni hesaplaşma için hazırlama, sendikal örgütleri bu ihtiyaca göre yeniden inşa etme mücadele inancı ve iddiası olan herkesin önünde duran en acil görevdir.